

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**®

Stanowisko Centrum Cyfrowego Projekt: Polska odnośnie "Rekomendacji MKiDN w sprawie sposobu współpracy z Fundacją Europeana po 1 lipca 2012 roku"

W opublikowanych 21 czerwca 2012 rekomendacjach dotyczących współpracy instytucji kultury z Fundacją Europeana w sprawie przekazywania metadanych, MKiDN uznaje za niezgodne z polskim prawem mechanizmy przekazywania praw autorskich zawarte w narzędziu licencyjnym Creative Commons Zero (dalej: CC0). Deklarując wsparcie dla projektów udostępniających polskie dziedzictwo za pośrednictwem portalu Europeana, Ministerstwo rekomenduje jedynie częściowy udział we flagowej inicjatywie otwartych danych, realizowanej przez Europeanę.

Jako instytucja partnerska organizacji Creative Commons, współrealizująca projekt Creative Commons Polska, pragniemy podkreślić, że mechanizm CC0 nie jest niezgodny z polskim prawem autorskim - a jego stosowanie nie powoduje naruszenia polskiego prawa. Nie ma zatem podstaw, by rezygnować z udostępniania w sposób otwarty metadanych będących utworami w rozumieniu prawa autorskiego, wykorzystując do tego celu mechanizm CC0.

Mechanizm CC0 w Europeana Data Exchange Agreement

Europeana włączyła mechanizm CC0 do standardowej umowy o współpracy zawieranej z europejskimi instytucjami kultury w ramach porozumienia Europeana Data Exchange Agreement, określającego zasady udostępniania danych w ramach Europeany.

Mechanizm CC0 *Universal (Public Domain Dedication)* ma na celu przeniesienie do domeny publicznej praw autorskich, pokrewnych i innych praw w niej

wymienionych, które przysługują uprawnionemu. „Zero” w nazwie licencji oznacza, że na skutek zastosowania licencji CC0 przy uprawnionym nie powinny pozostać żadne prawa do przekazywanych treści. W odniesieniu do danych agregowanych przez Europeana, mechanizm CC0 jest stosowany w odniesieniu do niewielkiej części tych danych, będących utworami w rozumieniu prawa autorskiego. Jednak zastosowanie tego mechanizmu ma znaczenie kluczowe, bowiem pozwala zapewnić jednolity i pełny poziom otwartości dla wszelkich metadanych zbieranych przez Europeana.

Europeana, uzasadniając przyjęcie modelu otwartych danych (wyrażonego w Europeana Data Exchange Agreement), powołuje się na raport europejskiego Comité des Sages „The New Renaissance”, który rekomenduje aby „Metadane dotyczące digitalizowanych obiektów tworzonych przez instytucje kultury były dostępne powszechnie i swobodnie do ponownego wykorzystania”. Wskazuje również na znaczenie ponownego wykorzystania danych jako źródła innowacji i wzrostu gospodarczego, co zostało w zeszłym roku podkreślone w unijnej Open Data Strategy. Mając na uwadze deklaracje polskiego rządu potwierdzające znaczenie otwartości danych - wyrażone między innymi w znowelizowanej ustawie o dostępie do informacji publicznej - mamy nadzieję, że polski rząd i instytucje będą wspierać działania Europeany w tym zakresie.

Polska jako jedyne państwo biorące udział w projekcie zakwestionowała mechanizm CC0 jako niezgodny z lokalnym prawem i tym samym nie jest gotowa przystąpić w pełni do Europeana Data Exchange Agreement. Mimo że w wielu krajach europejskich, w tym zwłaszcza we Francji i w Niemczech, skuteczność CC0 również rodziła wątpliwości, zdecydowały one ostatecznie na stosowanie tego mechanizmu. W odniesieniu do prawa niemieckiego polecamy analizę dr. Tilla Kreuzera „Validity of CC0 Universal Public Domain Dedication License and its usability for bibliographic metadata from the perspective of German copyright law”.¹

Analiza legalności mechanizmu CC0 w świetle polskiego prawa

---

¹http://pro.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=29552022-0c9f-4b19-b6f3-84aef2c3d1de&groupId=10602

MKiDN podnosi zarzuty niezgodności z polskim prawem obu mechanizmów przekazywania praw przewidzianych w CC0, tj. mechanizmu opisanego w pkt 2 licencji, czyli zrzeczenia się praw (*Waiver*) oraz mechanizmu opisanego w pkt 3 licencji, tj. „awaryjnej” otwartej licencji publicznej (*Public License Fallback, dalej: „licencji CC0”*) - wprowadzonej na wypadek, gdyby dany porządek prawny nie przewidywał możliwości zrzeczenia się praw autorskich.

Zgadzamy się z zastrzeżeniami MKiDN dotyczącymi nieskuteczności CC0 w zakresie zrzeczenia się praw. Polski porządek prawny nie przewiduje takiej możliwości. Centrum Cyfrowe Projekt: Polska od dłuższego czasu stoi na stanowisku, że ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej „prawo autorskie”) powinna przewidywać możliwość zrzeczenia się praw, zwłaszcza w odniesieniu do tych przedmiotów praw autorskich lub pokrewnych, które zostały wytworzone na zamówienie instytucji publicznych. Stworzenie takiej możliwości jest zgodne z ideą zapewnienia posiadaczowi praw swobody dysponowania tymi prawami, łącznie z ich zrzeczeniem się.

Nie zgadzamy się jednak z interpretacją MKiDN, że również mechanizm licencji publicznej przewidziany w treści CC0 w pkt. 3 nie znajdzie zastosowania w polskim prawie.

Pismo MKiDN przesądza niezgodność licencji CC0 z prawem autorskim jednym zdaniem. Argumentacja MKiDN jest tak nie pełna, jak i nie przekonująca. W piśmie podniesiono dwa zarzuty pod adresem licencji CC0, oba dotyczące pól eksploatacji. Zarzut pierwszy dotyczy nie wymienienia w tekście licencji pól eksploatacji, na których licencja jest udzielana. Obowiązek taki wynika z przepisów prawa autorskiego, jednak orzecznictwo i doktryna od ponad dekady wyraźnie dopuszczają kierowanie się wykładnią oświadczeń woli przy określaniu zakresu licencji. Licencja jest umową i jako taka powinna być interpretowana zgodnie z wolą stron i okolicznościami jej zawarcia. Drugi zarzut dotyczy udzielenia licencji na wszelkich polach eksploatacji, również tych obecnie nieznanymi wbrew przepisom prawa autorskiego. W naszej ocenie wywołuje to jedynie ten skutek, że licencja nie będzie udzielona na nowym polu, które pojawi się w przyszłości.

W żadnym wypadku zarzuty przywołane w piśmie MKiDN nie skutkują nieważnością licencji CC0. Powodują tylko częściową bezskuteczność CC0, tak jak

inne – nie wymienione przez MKiDN – reguły prawne ograniczające funkcjonowanie licencji CC0 w Polsce. Creative Commons Polska jest świadome tych zastrzeżeń i wielokrotnie przeprowadzało analizy pod kątem ich wpływu na skuteczność licencji CC0 pod polskim prawem. Najpoważniejsze z tych zarzutów dotyczą zakazu wypowiedziania licencji CC0 oraz objęcia licencją praw niezbywalnych, tj. autorskich praw osobistych i niezbywalnych praw do wynagrodzenia. **Jednak żadne z ograniczeń działania licencji CC0 w polskim prawie nie powodują nieważności mechanizmu CC0, ani też nie wpływają w znaczący sposób na możliwość zapewniania otwartości zasobów z jego pomocą.**

Polskie prawo, wbrew treści licencji CC0, przewiduje, że licencja udzielona na czas nieoznaczony może być zawsze wypowiedziana. Ponadto, jak już podnoszono powyżej, autorskie prawa osobiste oraz niektóre prawa do wynagrodzenia są, w myśl prawa autorskiego, niezbywalne; nie podlegają zatem licencjonowaniu. W konsekwencji postanowienia licencji CC0 zmierzające do wyłączenia możliwości wypowiedziania licencji oraz przeniesienia na licencjobiorcę praw niezbywalnych są nieskuteczne na gruncie prawa autorskiego. Nie oznacza to jednak nieskuteczności udzielenia licencji. Powyżej wymienione klauzule licencji CC0 można interpretować jako zobowiązania, że udzielający licencji jej nie wypowie oraz nie będzie wykonywał swoich praw osobistych. Naruszenie tych zobowiązań przez licencjodawcę może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą.

Nie jest przedmiotem niniejszego pisma szczegółowa analiza wszelkich zarzutów niezgodności treści licencji CC0 z prawem autorskim. Po szczegóły odsyłamy do analizy dr Krzysztofa Siewicza "Creative Commons w polskim prawie autorskim", dostępnej na stronach Koalicji Otwartej Edukacji². Należy jednak z całą stanowczością podkreślić, że uwagi co do braku skuteczności niektórych zapisów licencji nie powodują nieważności czy też bezskuteczności całej licencji.

Rekomendacje

Podnosimy, że licencja CC0 jest instrumentem umożliwiającym na gruncie polskiego prawa przeniesienie praw autorskich do domeny publicznej w możliwie jak najszerszym zakresie dozwolonym przez obowiązujące prawo. Brak więc podstaw

---

² <http://koed.org.pl/blog/2011/10/07/creative-commons-zero-w-polskim-prawie/>

prawnych do tego, by polskie instytucje kultury w ramach Europeana Data Exchange Agreement nie przekazywały pełnych metadanych, stosując mechanizm CC0 do udostępnienia danych będących utworami w rozumieniu prawa autorskiego. **Postulujemy, by Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego rekomendowało przekazywanie pełnych metadanych przez polskie instytucje kultury do Europeany. Zwracamy się też z prośbą, by Ministerstwo ponownie przeprowadziło analizę zgodności mechanizmu CC0 z polskim prawem i możliwość stosowania w Polsce tego mechanizmu.** Zależy nam na rzetelnej ocenie tworzonych przez Creative Commons narzędzi prawnych.

Polskie instytucje kultury przekazujące dane do Europeany będą podpisywać bezpośrednio Europeana Data Exchange Agreement. **Mamy nadzieję, że zdecydują się one na pełne wdrożenie Europeana Data Exchange Agreement i zgodzą się na udostępnianie ich metadanych z pomocą mechanizmu CC0.** Creative Commons Polska służy pomocą instytucjom chcącym korzystać z narzędzi Creative Commons.

CC0 jest przy tym instrumentem uznanym, stosowanym i rekomendowanym przez instytucje rządowe i pozarządowe na świecie. Jego ważną cechą jest również standardowy charakter - do czego w dużym mierze przyczynia się, realizowana w skali międzynarodowej, inicjatywa otwartych metadanych w ramach Europeany. **Rekomendujemy, by standard otwartej wymiany metadanych został wdrożony - korzystając z doświadczeń Europeany - także na poziomie krajowym, na którym obecnie te kwestie są nieuregulowane.**

Pragniemy wreszcie zwrócić uwagę, że trudności związane ze stosowaniem mechanizmu CC0 w Polsce dowodzą konieczności zmiany przepisów polskiego prawa autorskiego - tak, aby umożliwiały twórcom swobodne rozporządzanie prawami zgodnie z ich wolą. **Należy więc wprowadzić instytucję zrzekania się praw oraz zmodyfikować obowiązujące przepisy w taki sposób aby umożliwiły udzielanie wolnych licencji.** W tym celu postulujemy ograniczenie zakresu stosowania następujących przepisów: (a) wprowadzających wymóg wymieniania pól eksploatacji, (b) zakazujących zawierania umów dotyczących nie znanych pól eksploatacji, (c) wprowadzających niezbywalne wynagrodzenia, (d) zakazujących udzielania nieodwołalnych licencji, oraz (d) wprowadzających przymus

pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania. Nasze postulaty zostały w sposób obszerny przedstawione w "Stanowisku Centrum Cyfrowego Projekt: Polska odnośnie kwestii poruszonych podczas spotkań warsztatu eksperckiego zorganizowanego z inicjatywy Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji: reforma prawa autorskiego".³

---

³ <http://centrumcyfrowe.pl/2012/po-warsztatach-reforma-prawa-autorskiego-organizowanych-przez-maic/>